ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 25ης Φεβρουαρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-195/97,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Paolo Stancanelli, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adélaïde,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας και μη ανακοινώνοντας εμπροθέσμως τις διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1), και ιδίως παραλείποντας να τηρήσει την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Kapteyn, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini, J. L. Murray (εισηγητή), H. Ragnemalm και K. M. Ιωάννου, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Μαΐου 1997 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΚ, προσφυγή με αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας και μη ανακοινώνοντας εμπροθέσμως τις διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1, στο εξής: οδηγία), και ιδίως παραλείποντας να τηρήσει την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο.

2 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη, αφενός, θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι

αναγκαίες για να συμμορφωθούν προς την οδηγία αυτή εντός δύο ετών από την κοινοποίησή της και, αφετέρου, πληροφορούν αμέσως σχετικά την Επιτροπή. Δεδομένου ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στα κράτη μέλη στις 19 Δεκεμβρίου 1991, η εν λόγω προθεσμία έληξε στις 19 Δεκεμβρίου 1993.

3 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, εντός της ίδιας προθεσμίας τα κράτη μέλη χαρακτηρίζουν ως ευπρόσβλητες ζώνες όλες τις γνωστές περιοχές ξηράς που βρίσκονται στο έδαφός τους, των οποίων τα ύδατα καταλήγουν στα ύδατα που υφίστανται ρύπανση και τα ύδατα που ενδέχεται να την υποστούν, κοινοποιούν δε στην Επιτροπή τον αρχικό αυτό χαρακτηρισμό εντός έξι μηνών.

4 Σύμφωνα με την παράγραφο 5 της ίδιας διατάξεως, τα κράτη μέλη απαλλάσσονται από την υποχρέωση του προσδιορισμού συγκεκριμένων εμπρόσβλητων ζωνών εφόσον θεωρήσουν ως ευπρόσβλητη ζώνη το σύνολο της επικρατείας τους και εφόσον καταρτίσουν και εφαρμόσουν στο σύνολο του εθνικού τους εδάφους τα προγράμματα δράσεως που αποσκοπούν στη μείωση και την αποτροπή της ρυπάνσεως των υδάτων από νιτρικά ιόντα γεωργικής προελεύσεως.

5 Δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα γενικό επίπεδο προστασίας όλων των υδάτων από τη ρύπανση, τα κράτη μέλη όφειλαν να θεσπίσουν πριν από τις 19 Δεκεμβρίου 1993 έναν ή περισσότερους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, που θα εφαρμόζονταν προαιρετικά από τους γεωργούς.

6 Δεδομένου ότι δεν έλαβε καμία ανακοίνωση σχετικά, αφενός, με τη μεταφορά στην ιταλική έννομη τάξη της οδηγίας αυτής και, αφετέρου, με τον προσδιορισμό συγκεκριμένων ευπρόσβλητων ζωνών ή σχετικά με την πρόθεση προσδιορισμού όλης της εθνικής επικράτειας ως ευπρόσβλητης ζώνης, κατ' εφαρμογή του

άρθρου 3, παράγραφος 5, και δεδομένου ότι δεν διέθετε εξάλλου καμία άλλη πληροφορία από την οποία να μπορεί να συναγάγει ότι η Ιταλική Δημοκρατία συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις της, η Επιτροπή κάλεσε με έγγραφο οχλήσεως της 10ης Ιουλίου 1995 την Ιταλική Κυβέρνηση να της υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός δύο μηνών.

7 Επειδή δεν έλαβε καμία ανακοίνωση εκ μέρους της Ιταλικής Δημοκρατίας, η Επιτροπή της απηύθυνε αιτιολογημένη γνώμη στις 26 Ιουλίου 1996, καλώντας την να λάβει τα απαραίτητα για τη συμμόρφωση προς την οδηγία μέτρα εντός διμήνου από της κοινοποιήσεώς της.

8 Με έγγραφο της 20ής Ιανουαρίου 1997 η Ιταλική Δημοκρατία, δεχόμενη ότι δεν είχε ακόμη εκδώσει συγκεκριμένη πράξη για τη μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας, ισχυρίστηκε ότι είχε συμμορφωθεί με το ουσιώδες μέρος των υποχρεώσεων που επιβάλλει η οδηγία, ιδίως προς τις προβλεπόμενες στα άρθρα 3, παράγραφος 2, και 4.

9 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που παρέσχε η Ιταλική Δημοκρατία, η Επιτροπή δεν επέμεινε στις αιτιάσεις της όσον αφορά τη μη μεταφορά του άρθρου 4 της οδηγίας.

10 Αντιθέτως, όσον αφορά τα άρθρα 12 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, η Επιτροπή θεώρησε ότι η Ιταλική Δημοκρατία εξακολουθούσε να μην συμμορφώνεται προς τις υποχρεώσεις της, οπότε αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

11 Η Επιτροπή διατείνεται ότι η Ιταλική Δημοκρατία παρέλειψε να προσδιορίσει τα προσβληθέντα από ρύπανση ύδατα, καθώς και όσα ενδέχεται να προσβληθούν, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1. Διαπιστώνει ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 5, της οδηγίας, η Ιταλική Δημοκρατία θα μπορούσε να απαλλαγεί από την υποχρέωση να προσδιορίσει τις ευπρόσβλητες ζώνες σε περίπτωση που θα θεωρούσε το σύνολο της εθνικής επικρατείας ως ευπρόσβλητη ζώνη.

12 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, μετά την έκδοση της αιτιολογημένης γνώμης, ανέφερε στην Επιτροπή ότι έλαβε σειρά μέτρων για την εφαρμογή της οδηγίας. Εξάλλου, πληροφόρησε την Επιτροπή περί της προθέσεώς της να εκδώσει, κατόπιν παροχής σχετικής εξουσιοδοτήσεως από το ιταλικό Κοινοβούλιο, νομοθετικό διάταγμα που θα ρυθμίζει πλήρως το καλυπτόμενο από την οδηγία ζήτημα.

13 Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο κύριος σκοπός της οδηγίας είναι η μείωση και η αποτροπή της ρυπάνσεως των υδάτων που προκαλείται άμεσα ή έμμεσα από τα νιτρικά ιόντα γεωργικής προελεύσεως. Ισχυρίζεται ότι η ορθή μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας προϋποθέτει μια λογική σειρά. Κατ' αυτήν, τα κράτη μέλη οφείλουν, σε ένα πρώτο στάδιο, να προσδιορίσουν τα ύδατα και τις ζώνες που μπορούν να υποστούν ρύπανση. Σε ένα δεύτερο στάδιο, λαμβάνουν και εφαρμόζουν τα αναγκαία μέτρα προς καταπολέμηση της διαπιστούμενης με τον τρόπο αυτό ρυπάνσεως. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Ιταλική Δημοκρατία παρέλειψε εντελώς να προσδιορίσει προηγουμένως τις ευπρόσβλητες ζώνες, όπως απαιτείται για τη λήψη των μέτρων περί των οποίων γίνεται λόγος στα άρθρα 4 και 5 και τα οποία αποσκοπούν στη μείωση ή την αποτροπή της ρυπάνσεως των υδάτων.

14 Από τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συμμορφώνονται προς την υποχρέωση χαρακτηρισμού των ευπρόσβλητων ζωνών πριν από τη λήψη των μέτρων εφαρμογής του ως άνω άρθρου 5, το οποίο αποσκοπεί στη μείωση ή στην αποτροπή της ρυπάνσεως των υδάτων. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 5, τα κράτη μέλη απαλλάσσονται από την υποχρέωση καθορισμού συγκεκριμένων ευπρόσβλητων ζωνών μόνον όταν θεσπίζουν και εφαρμόζουν εμπροθέσμως για το σύνολο της εθνικής τους επικρατείας τα προβλεπόμενα από το άρθρο 5 προγράμματα δράσεως.

15 Η Ιταλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί ότι δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί ο προσδιορισμός των ευπρόσβλητων ζωνών υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2 της οδηγίας.

16 Ανέφερε, με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, ότι τα έγγραφα σχετικά με τα ληφθέντα μέτρα για την εφαρμογή του άρθρου 5 της οδηγίας διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή.

17 Χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστούν τα μέτρα αυτά, αρκεί να σημειωθεί ότι από τη δικογραφία προκύπτει ότι τα εν λόγω μέτρα δεν θεσπίστηκαν εντός της ταχθείσας από την οδηγία προθεσμίας.

18 Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι τα αναγκαία για την ορθή μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη της οδηγίας μέτρα δεν λήφθηκαν ούτε κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας και μη ανακοινώνοντας εμπροθέσμως στην Επιτροπή τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας, και ιδίως παραλείποντας να τηρήσει την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Επειδή η Ιταλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικαστικά έξοδα όπως ζήτησε η Επιτροπή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Η Ιταλική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας και μη ανακοινώνοντας εμπροθέσμως στην Επιτροπή τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, και ιδίως παραλείποντας να τηρήσει την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.**

2) **Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

Kapteyn Mancini Murray

Ragnemalm Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Φεβρουαρίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

P. J. G. Kapteyn